

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Van Actie tot Aandacht: De invloed van protesten op de politieke agenda in Nederland

Sips, Joep

Citation

Sips, J. (2025). *Van Actie tot Aandacht: De invloed van protesten op de politieke agenda in Nederland*.

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4261383>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Van Actie tot Aandacht

De Invloed van Protesten op de Politieke Agenda
in Nederland

**Universiteit
Leiden**

Masterscriptie

Joep Sips

Management van de Publieke Sector: Politiek, Beleid en Management

Scriptiebegeleider: Prof.Dr. Caelesta Braun

Universiteit Leiden

Woorden: 10645

Voorwoord

Met het inleveren van deze scriptie komt er een einde aan mijn tijd als student bij de Universiteit Leiden. Ik wil allereerst mijn scriptiebegeleider Prof.Dr. Caelesta Braun bedanken voor haar hulp bij het uitvoeren van dit onderzoek. Haar feedback heeft me enorm geholpen om deze scriptie realiteit te maken, en ik wil haar speciaal bedanken voor het advies om het onderzoek niet te breed te maken, wat mij van een grote valkuil heeft behoed. Ten tweede wil ik Dr. Emily Wolff bedanken voor het opperen van het idee om de studie van Walgrave en Vliegenthart (2012) te repliceren in Nederland, wat mij de inspiratie gaf om dit als onderwerp van mijn scriptie te kiezen. Ik hoop dat ik er recht aan heb gedaan. Aan alle lezers: Dankjewel voor jullie interesse, en veel leesplezier!

Abstract

Deze studie onderzoekt de relatie tussen maatschappelijke protesten en politieke agendering in Nederland, met een specifieke focus op Kamervragen als indicator van parlementaire aandacht. Aan de hand van een combinatie van een panelanalyse en een event-niveau regressie, met data over 3134 protesten en 13084 Kamervragen in de periode 2020–2024, wordt geanalyseerd in hoeverre protesten leiden tot parlementaire aandacht. De resultaten tonen aan dat protesten niet automatisch effect hebben op het parlementaire debat; het zijn vooral de politieke relevantie van het protest en het institutionele momentum die bepalen of een protest politieke weerklank vindt. Deze bevindingen suggereren dat de politiek geen neutrale ontvanger is van maatschappelijke signalen, en dat de weg van protest naar parlementaire aandacht in Nederland verloopt via selectieve filters van thematiek, timing en institutionele ontvankelijkheid. Het onderzoek onderstreept daarmee dat protesten niet alleen middelen zijn voor expressie, maar ook strategische instrumenten in het complexe spel van politieke agendering en beleidsbeïnvloeding.

1. Introductie	4
2. Protest en politieke agendering	5
2.1. Politieke aandacht: verklarende factoren	7
2.1.1. Protest als signaalfunctie	7
2.1.2. De rol van media-aandacht	8
2.1.3. Effect van protestgrootte	8
2.1.4. Invloed van institutionele en politieke context	9
2.2. Analytisch kader	10
3. Data en Methodologie	10
3.1. Onderzoeksdesign	10
3.2. Dataverzameling	11
3.3. Operationalisering van variabelen	12
3.4. Validiteit en betrouwbaarheid	19
4. Resultaten	20
4.1. Datasets	20
4.2. Relatie tussen protesten en politieke aandacht	23
4.3. Thema-niveau regressie	26
4.4. Event-niveau regressie	28
4.5. Kwalitatieve analyse Kamervragen	34
4.6. Discussie	35
5. Conclusie	36
6. Bronnenlijst	38

1. Introductie

Op zondag 18 mei 2025 vond in Den Haag de grootste Nederlandse demonstratie van de afgelopen twintig jaar plaats. Meer dan 100.000 mensen verzamelden zich op het Malieveld voor een mars door te stad om te protesteren tegen het geweld in Gaza, en specifiek tegen het Nederlandse kabinetsbeleid op dit dossier (NOS, 2025). Ook in de politiek bleef dit niet onopgemerkt. Enkele dagen later stelden verschillende leden van de Tweede Kamer Kamervragen over het Israël/Gaza-conflict, en noemde Jan Paternotte in zijn vraag expliciet “Wat is uw reactie op de ruim 100.000 Nederlanders die wel vragen om concrete actie?” (Paternotte, 2025; Teunissen, 2025). Hier is een directe lijn te zien tussen een protest, en het politieke agenderen van een thema.

Dat dit protest zo groot was is uniek, veel vaker zijn demonstraties kleinschaliger en leiden ze niet tot directe politieke respons. Toch past dit protest binnen een breder patroon van toenemende maatschappelijke mobilisatie; sinds 2016 is er een sterke toename in het aantal demonstraties in Nederland (Van Benthem et al., 2023). Dit is belangrijk, aangezien het politieke agenderen van maatschappelijke kwesties via protesten een belangrijk onderdeel vormt van een functionerende democratie. Protest is immers een krachtig middel voor burgers om hun onvrede kenbaar te maken, zeker wanneer andere kanalen als ontoereikend worden ervaren.

Toch lijkt er achter deze toename van protesten iets schuil te gaan. Protesten nemen namelijk ook steeds vaker een extremer karakter aan, zoals blijkt uit de exponentiële groei van acties waarbij sprake is van burgerlijke ongehoorzaamheid (Van Benthem et al., 2023). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat burgers het gevoel hebben dat hun boodschap politiek gezien geen weerklank vindt, hoe groot of zichtbaar het protest ook is. Daardoor ontstaat het idee dat protesten niet alleen massaal, maar ook verstorend moeten zijn om politieke aandacht af te dwingen. Deze protesten zijn dan ook vaak in het nieuws, trekken veel aandacht en zijn onderwerp van veel discussies. Echter gaat die aandacht vaak uit naar de vorm van het protest, in plaats van naar de inhoud. Hiermee wordt er voorbijgegaan aan de rol die protesten spelen, en het doel dat demonstranten willen bereiken: het politieke agenderen van voor hen belangrijke thema's. Het is dan ook het doel van dit onderzoek om hier meer inzicht in te geven.

Binnen de wetenschappelijke literatuur over politieke agendering wordt er vaak nadruk gelegd op Kamervragen. Deze vormen namelijk een fundamenteel instrument binnen de parlementaire

democratie, zowel in Nederland als internationaal. Ten eerste hebben ze een informatieve functie: ze dwingen de regering om opheldering te geven over beleid, incidenten of maatschappelijke kwesties. Ten tweede hebben ze een agenderende functie: door het stellen van vragen kunnen Kamerleden onderwerpen op de politieke en publieke agenda plaatsen. Zeker voor oppositiepartijen vormen Kamervragen een laagdrempelig en krachtig middel om zichtbaarheid te genereren en de beleidsdiscussie te beïnvloeden. Daarnaast dragen Kamervragen bij aan de verantwoording van de regering tegenover het parlement, en daarmee indirect tegenover de burger.

Dit betekent dat de verbinding tussen protestacties en het stellen van Kamervragen een belangrijke schakel is in een parlementaire democratie. Het is dan ook niet verrassend dat de relatie tussen protest en politieke agenda in andere landen, zoals de Verenigde Staten en België, uitgebreid is onderzocht (voor een overzicht, zie Walgrave & Vliegthart, 2012). In de Nederlandse context blijft dit echter grotendeels onontgonnen terrein. Dit onderzoek brengt daar verandering in, door te analyseren of een toename aan protesten over een onderwerp de kans vergroot dat de politiek er via Kamervragen aandacht aan besteedt. Door middel van een analyse van meer dan 3000 protesten en 13000 Kamervragen in de periode 2020-2024, probeer ik het antwoord te vinden op de volgende centrale vraag:

Q: In hoeverre hebben protesten in Nederland invloed op de politieke agenda?

2. Protest en politieke agendering

Onderzoekers gebruiken het agenda-setting raamwerk al decennialang om te analyseren hoe maatschappelijke signalen, waaronder protesten, doordringen tot de politieke agenda. Binnen dit raamwerk wordt verondersteld dat protesten, net als media en belangengroepen, kunnen fungeren als externe drukfactoren die de aandacht van beleidsmakers sturen (Kingdon, 1984; Baumgartner & Jones, 1993). Veel van de bestaande studies richten zich op de Amerikaanse context, zoals het werk van Gillion (2013), die liet zien dat burgerrechtenprotesten in de VS het stemgedrag van senatoren en beleidsprioriteiten konden beïnvloeden. Dergelijke studies tonen overtuigend aan dat protest niet alleen een expressieve, maar ook een instrumentele functie kan vervullen binnen representatieve democratieën.

Binnen Europa is het onderzoek beperkter, maar neemt het toe. Walgrave en Vliegthart (2012) behoren tot de weinigen die systematisch en kwantitatief onderzochten of protesten in België

aanleiding gaven tot parlementaire vragen en debatten. Zij toonden aan dat vooral grote protesten en thema's met media-aandacht kans maken om politieke aandacht te genereren. Toch wijzen zij ook op het belang van de institutionele context: in meer gesloten politieke systemen of bij bepaalde onderwerpen is de vertaalslag van straat naar parlement minder vanzelfsprekend. Daarmee is het agenderingseffect van protesten niet universeel, maar afhankelijk van thematische en contextuele factoren.

Wat opvalt, is dat veel studies zich richten op specifieke bewegingen (zoals antiglobaliserings- of klimaatprotesten) of specifieke gebeurtenissen, waardoor generaliseerbare conclusies lastig te trekken zijn (Vliegenthart et al., 2016). Er is weinig vergelijkend, grootschalig onderzoek dat de invloed van protesten op agendering binnen meerdere beleidsterreinen systematisch in kaart brengt. Bovendien wordt de interactie tussen protest, media en parlementaire respons lang niet altijd tegelijkertijd onderzocht (Wouters & Walgrave, 2017). Ook blijft de rol van institutionele kenmerken, zoals de mate van politieke fragmentatie of kabinetsstatus (missionair/demissionair), in veel studies onderbelicht.

Juist in de Nederlandse context zijn dit relevante vragen. Nederland kent, door de lage kiesdrempel en sterk proportionele vertegenwoordiging, een zeer gefragmenteerd partijlandschap waarin Kamerleden relatief zelfstandig opereren. Dit zou de gevoeligheid voor maatschappelijke signalen kunnen vergroten, met name bij oppositiefracties. Tegelijkertijd is de mediaomgeving de afgelopen twee decennia fundamenteel veranderd: digitalisering, sociale media en polarisatie beïnvloeden hoe protesten worden waargenomen en verspreid, wat mogelijk ook de kans op politieke aandacht verandert.

Daarom biedt dit onderzoek een empirische en theoretische aanvulling op de bestaande literatuur. Door het model van Walgrave en Vliegenthart (2012) toe te passen op recente Nederlandse data (2020–2024), en dit te combineren met een vergelijkende analyse over beleidsterreinen en institutionele condities (zoals verkiezingstijd of demissionaire kabinetten), onderzoekt deze studie onder welke omstandigheden protest invloed heeft op de politieke agenda. Daarmee draagt het bij aan theorievorming binnen het agenda-setting raamwerk, waarin steeds meer aandacht komt voor de rol van institutionele schakels tussen maatschappelijke actie en beleidsreactie.

2.1.Politieke aandacht: verklarende factoren

In dit onderzoek staat politieke aandacht centraal als afhankelijke variabele. Dit is geconceptualiseerd als de mate waarin een onderwerp wordt besproken in het parlement, wat ik benader via het aantal Kamervragen dat over het betreffende thema wordt gesteld. Na afwegingen te maken over haalbaarheid en beschikbaarheid van gegevens, heb ik besloten om niet in te gaan op de vraag of een thema behandeld is in de ministerraad, en ook eventuele wetswijzigingen als gevolg van protesten buiten beschouwing te laten.

Hoewel dit een beperkte vorm van politieke aandacht is, vormt de focus op Kamervragen een zichtbare, goed documenteerbare en beleidsrelevante indicator van agendering. Het stellen van deze vragen is namelijk een van de belangrijkste niet-wetgevende functies van het parlement (Walgrave & Vliegenthart, 2012, p. 139). Ze zijn vaak de eerste stap richting meer formele beleidsactie en vormen daarmee een waardevol startpunt om politieke aandacht te meten. Met deze conceptualisatie schaart dit onderzoek zich in de literatuur binnen het agenda-setting raamwerk, waar ik in deze sectie dieper op inga.

2.1.1. Protest als signaalfunctie

Zoals eerder besproken is een belangrijk deel van het agenda-setting raamwerk de gedachte dat beleidsverandering niet begint bij wetgeving, maar bij de publieke en politieke erkenning dat een probleem bestaat. Protesten kunnen hierin functioneren als signaal richting media, publiek en beleidsmakers. In dit onderzoek definieer ik protest, in lijn met Hanspeter et al. (1995), als een georganiseerde vorm van publieke expressie tegen of voor een bepaald beleid, uitgevoerd door burgers, via demonstraties. Deze definitie is afgebakend tot fysiek zichtbare, collectieve acties die plaatsvinden in de openbare ruimte. Dit is belangrijk aangezien andere vormen van protestacties, zoals stakingen zonder bijhorende fysieke demonstratie, niet opgenomen worden in datasets over protesten, en dus buiten de grenzen van deze studie vallen.

Kingdon (1984) en Baumgartner & Jones (1993) hebben in hun klassieke werken laten zien dat sociale bewegingen invloed kunnen uitoefenen op de politieke agenda, zeker als ze aansluiten bij bestaande beleidsstromen of politieke openingen. Ondanks verschillende conclusies over het precieze causale verband tussen protest en politiek, is het merendeel van de auteurs over dit verband het erover eens dat in de kern, protest een significante invloed heeft op de politieke agenda (Walgrave & Vliegenthart, 2012, p. 135). Dit leidt tot de volgende hypothese:

Hypothese 1: *Er is een positieve relatie tussen protesten over een onderwerp en politieke aandacht voor dat onderwerp.*

2.1.2. De rol van media-aandacht

Naast de directe invloed van protesten is ook de rol van de media essentieel binnen het agenderingsproces. In dit onderzoek noem ik dit media-aandacht, wat verwijst naar de aandacht die de media besteed aan protesten. Dit soort aandacht vergroot de zichtbaarheid van een protest, en kan invloedrijk zijn in de resultaten die worden behaald (Hutter et al., 2019). De effectiviteit van protest als agenda-instrument wordt namelijk sterk beïnvloed door zichtbaarheid. Zo betogen Gamson & Wolfsfeld (1993) dat media niet alleen fungeren als verspreider van informatie over protesten, maar ook bepalen welke protesten serieus worden genomen door de politiek. Framing speelt hierin een sleutelrol: protesten die als legitiem en urgent worden geframed, worden eerder serieus genomen. Hierdoor stemmen sociale bewegingen hun strategieën vaak af op de verwachte mediarespons (Koopmans, 2004).

De rol van media is ingewikkeld, en kan worden omschreven als intermediërend. Het vervult namelijk een dubbele functie: ze beïnvloedt de politieke aandacht direct, maar ook indirect via publieke opinie en partijpolitieke afwegingen (Vliegenthart et al., 2016). De algemene opvatting in de literatuur is dat meer media-aandacht leidt tot een grotere kans op parlementaire aandacht (McAdam & Su, 2002). Dit leidt tot mijn tweede hypothese:

Hypothese 2: *De relatie tussen protesten en de politieke agenda wordt gemedieerd door de media.*

2.1.3. Effect van protestgrootte

De mate waarin protesten politieke aandacht krijgen, hangt ook nauw samen met de omvang en zichtbaarheid van deze acties. De literatuur suggereert namelijk dat grotere protesten doorgaans meer politieke aandacht genereren en vaker leiden tot politieke concessies (Gillion, 2013; Walgrave & Vliegenthart, 2012). Dit wordt onder andere verklaard doordat protesten met een groot aantal deelnemers of die gepaard gaan met disruptieve elementen vaker in de media verschijnen, wat hun invloed op het politieke debat versterkt (Jennings & Saunders, 2019). Ook zijn protesten belangrijke indicatoren van de publieke opinie, en politici kijken bij het interpreteren van het belang van een protest ook naar het aantal demonstranten dat op de been is gekomen (Wouters & Walgrave, 2017). Grootschalige en langdurige protesten zijn hierdoor

beter in staat om beleidsmakers onder druk te zetten en hun agenda te beïnvloeden, wat leidt tot de derde hypothese:

Hypothese 3: *Hoe groter het protest, hoe meer politieke aandacht.*

2.1.4. Invloed van institutionele en politieke context

De effectiviteit van protesten hangt echter niet alleen af van hun grootte of zichtbaarheid; ook de institutionele en politieke context speelt een cruciale rol. Protesteffectiviteit is mede afhankelijk van structurele factoren zoals verkiezingstijd, regeringsinstabiliteit en politieke fragmentatie (Meyer & Minkoff, 2004; Tilly & Tarrow, 2015). Protesten vinden zelden plaats in een vacuüm; ze worden sterker of zwakker afhankelijk van de omgeving waarin ze opereren. Zo is bekend dat oppositiepartijen vaker reageren op protesten die aansluiten bij hun ideologische profiel of strategische belangen (Wouters, Sevenans & Vliegthart, 2021; Wouters, Staes & Van Aelst, 2023). Massaprotesten bieden daarbij een kans voor partijen om zich te profileren of coalities onder druk te zetten.

Binnen deze context wordt duidelijk dat protest en parlementaire politiek nauw met elkaar verbonden zijn. Protesten en politieke reacties ontmoeten elkaar in één gedeelde publieke arena, waar maatschappelijke en politieke actoren strijden om aandacht en elkaars strategieën beïnvloeden (Koopmans & Statham, 1999). De kans dat protesten daadwerkelijk leiden tot politieke aandacht, hangt af van de mate van institutionele openheid: in een klimaat met meer ruimte voor oppositie, conflicten of beleidsbeweging is de kans groter dat protestsignalen door parlementariërs worden opgepikt.

Deze institutionele gevoeligheid wordt verder uitgewerkt in het werk van Tilly en Tarrow (2015), die laten zien dat protesten vooral effectief zijn in perioden van politieke instabiliteit of bij verdeeldheid onder elites. In zulke situaties fungeert protest als katalysator voor politieke mobilisatie, waarbij met name oppositiepartijen protesten aangrijpen om zich te profileren als vertegenwoordigers van maatschappelijke onvrede (Meyer & Tarrow, 1998).

Naast deze institutionele dimensie speelt ook de thematische aansluiting een belangrijke rol. Chaqués Bonafont en Palau (2011) laten zien dat politici vooral reageren op protesten die passen binnen hun eigen beleidsprioriteiten, omdat zij deze thema's als politiek relevant en urgent beschouwen. Dit effect wordt nog versterkt in perioden van grotere politieke openheid,

zoals tijdens demissionaire periodes, waarin publieke signalen sneller worden vertaald naar parlementaire actie. Deze inzichten zijn bijzonder relevant in de Nederlandse context, waar het kabinet tussen 2020 en 2024 herhaaldelijk demissionair was. Dit leidt tot de vierde hypothese in dit onderzoek:

Hypothese 4: *Er is meer sprake van politieke aandacht voor protestthema's in verkiezingsperiodes en ten tijde van demissionaire kabinetten.*

2.2. Analytisch kader

Door deze inzichten te combineren ontstaat een analytisch kader waarin protesteffectiviteit afhankelijk is van meerdere factoren: zichtbaarheid (media), grootte (aantal demonstranten), inhoudelijke aansluiting (politieke context), en structurele randvoorwaarden (zoals partijlandschap en verkiezingsmomenten). Gezamenlijk suggereren deze studies dat protest geen garantie biedt voor politieke verandering, maar dat het wel een krachtig instrument kan zijn in het beïnvloeden van beleidsvorming en politieke besluitvorming, mits het zich in een gunstige context bevindt en op strategische wijze wordt ingezet. Deze inzichten zijn meegenomen in het bepalen van de methodologie, en vormen de leidraad voor de rest van dit onderzoek.

3. Data en Methodologie

3.1. Onderzoeksdesign

Het onderzoek bestaat uit twee opeenvolgende kwantitatieve analyses, beide gericht op het verklaren van parlementaire aandacht voor protesten, maar elk met een ander doel en analytisch niveau. De eerste analyse richt zich op hypothese 1: of er een directe relatie bestaat tussen het aantal protesten over een onderwerp en het aantal Kamervragen dat daarover wordt gesteld. Hiervoor is een negatieve-binomiale regressie uitgevoerd op basis van een paneldataset, waarin per maand en per beleidsthema het aantal protesten en Kamervragen is geaggregeerd. Dit maakt het mogelijk om trends over tijd en per beleidsdomein in kaart te brengen, en te analyseren of meer protestactiviteit binnen een thema leidt tot meer politieke aandacht.

De tweede analyse behandelt hypothesen 2 t/m 5, die ingaan op de voorwaarden waaronder protesten politieke aandacht genereren. Hierbij wordt ingezoomd op het niveau van individuele protesten. Ook hier is een negatieve-binomiale regressie toegepast, maar nu met als afhankelijke variabele het aantal Kamervragen dat in de week na elk protest over datzelfde thema wordt

gesteld. In beide modellen worden naast protestkenmerken (zoals mediabereik en groepsgrootte) ook institutionele contexten (verkiezingstijd en demissionaire kabinetten) en andere controlevariabelen meegenomen. Door deze twee modellen te combineren, biedt het onderzoek zowel een algemeen beeld van de relatie tussen protest en parlementaire respons (model 1), als inzicht in de specifieke omstandigheden waarin een individueel protest politiek effect heeft (model 2).

Naast deze kwantitatieve benadering zal ook een aanvullende kwalitatieve analyse worden uitgevoerd. Daarin wordt gekeken hoe protesten worden besproken in de Kamervragen zelf: worden ze bijvoorbeeld erkend als legitieme maatschappelijke signalen, of juist geframed als ordeverstoringen? Deze inhoudelijke analyse biedt extra inzicht in hoe protest functioneert binnen het parlementaire debat.

3.2.Dataverzameling

Het merendeel van het bestaande onderzoek naar de relatie tussen protest en politieke aandacht is gebaseerd op enquêtes onder activisten of politici. Hoewel dat waardevolle inzichten oplevert, sluit deze benadering minder goed aan bij het doel van dit onderzoek: het systematisch en over langere tijd analyseren van de relatie tussen protesten en parlementaire respons. De dataset van het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) vormt hierop echter een uitzondering. Voor dit onderzoek heb ik toegang gekregen tot hun volledige dataset over protesten in Nederland, die loopt van januari 2020 tot en met april 2024. Deze dataset bevat in totaal 3134 protesten en biedt per protest informatie over onder andere de locatie, het thema, de organisatoren, het geschatte aantal aanwezigen (indien bekend), en of het protest is opgepikt door landelijke media.

Bij het opstellen van de dataset verzamelen de onderzoekers van ACLED data uit een breed scala aan bronnen: lokale en nationale media, socialemediaberichten, internationale waarnemers en partnerorganisaties. Hierdoor ontstaat een gedetailleerd en actueel beeld van protestactiviteit, al blijft de volledigheid afhankelijk van mediabeschikbaarheid. De dataset wordt bovendien wekelijks geüpdatet, wat bijdraagt aan de actualiteit en betrouwbaarheid.

Toch kent ook ACLED beperkingen. Zo is het belangrijk om te benadrukken dat deze dataset geen volledig overzicht geeft van alle protesten die in Nederland hebben plaatsgevonden in deze periode, maar een poging is om hier een zo compleet mogelijk beeld te krijgen. Voor de data is het afhankelijk van bronvermeldingen, waardoor het mogelijk is dat kleine of lokale

protesten soms niet worden opgepikt. Ook ontbreekt in 1335 van de 3134 gevallen informatie over de groepsgrootte. Dit komt vooral voor bij protestgolven waarbij meerdere acties snel na elkaar plaatsvinden en niet elk afzonderlijk protest in traditionele media wordt uitgelicht. In zulke gevallen is ACLED aangewezen op sociale media, waar zelden betrouwbare schattingen van deelnemersaantallen worden gegeven. Om dataverlies te voorkomen, is in dit onderzoek daarom gewerkt met een extra categorie ‘onbekend’ bij de variabele protestgrootte (zie Tabel 2).

Naast de protestgegevens van ACLED is aanvullende data verzameld uit andere bronnen. Voor informatie over Kamervragen is gebruikgemaakt van de databank van de Tweede Kamer (opendata.tweedekamer.nl), waar alle Kamervragen in de periode 2020–2024 zijn terug te vinden. De informatie over mediabereik is gebaseerd op de source-kolom in de ACLED-dataset, waarin expliciet staat vermeld of en welke landelijke media verslag hebben gedaan van een protest. De verkiezingsprogramma’s zijn handmatig verzameld via de websites van politieke partijen, en de economische context (zoals jaarlijkse bbp-groei) is gebaseerd op cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

In de volgende sectie geef ik een overzicht van alle variabelen die in de analyse zijn opgenomen, en licht ik toe hoe deze zijn geoperationaliseerd.

3.3. Operationalisering van variabelen

De kern van de dataset bestaat uit individuele protestevents, die net als de Kamervragen zijn ingedeeld in 23 thematische categorieën. Deze themacategorieën zijn gebaseerd op de methodiek van Walgrave en Vliegenthart (2012), maar aangepast aan de Nederlandse context. Zo zijn bijvoorbeeld *Volkshuisvesting* en *Volksgezondheid* als aparte categorieën opgenomen, waar deze bij Walgrave en Vliegenthart (2012) onder *Sociale Zaken* vielen. Deze indeling levert meer nuance op, en zorgt voor een betere verdeling van protesten over de meest relevante categorieën. Andere domeinen, zoals “Industrie” of “Bedrijfsleven”, zijn juist samengevoegd met bredere categorieën zoals *Economie & Handel* of *Energie*, om inhoudelijke overlap te voorkomen. Voor een overzicht van alle gehanteerde categorieën en de onderwerpen die erbij horen, zie Tabel 1.

Deze categorisering maakt het mogelijk om protesten en Kamervragen systematisch te vergelijken binnen hetzelfde beleidsdomein. In gevallen waarin de thematische afbakening niet direct duidelijk was, is gekozen voor het dominante onderwerp van het protest of de

Kamervraag, zoals beschreven in het codeerboek (Tabel 1). Deze werkwijze garandeert inhoudelijke consistentie en voorkomt thematische mismatch tussen protest- en Kamervragendata.

Tabel 1

Codeerboek: Overzicht themacategorieën

Code Thema		Definitie en Richtlijnen
1	Arbeid en Werkgelegenheid	Arbeidsmarkt, werkloosheid, cao's, personeelstekorten, arbeidsmigratie (voor werkdoeleinden), UWV, flexwerken.
2	Buitenlandse Zaken	Diplomatie, buitenlandse conflicten, internationale sancties, mensenrechtenkwesties buiten Nederland, buitenlandse politieke situaties.
3	Communicatie en Informatie	ICT, cyberveiligheid, privacy, datalekken, persvrijheid, media, overheidscommunicatie.
4	Defensie	Militaire operaties, krijgsmacht, NAVO, defensie-uitgaven, veiligheid gerelateerd aan militaire taken.
5	Economie en Handel	Binnenlandse economie, bedrijfsleven, bedrijven, banken, ondernemingsbeleid, subsidies aan bedrijven, faillissementen.
6	Energie	Energieproductie, elektriciteitsnet, windmolens, energieprijzen.
7	Europese Zaken	EU-beleid, Europese regelgeving, uitspraken Hof van Justitie, Europese verdragen, samenwerking binnen EU-instellingen.
8	Financiën	Belastingbeleid, begrotingen, financiële markten, rentes, begrotingsregels, toeslagen, banken in hun rol als financiële instelling.
9	Justitie en Rechtsorde	Strafrecht, rechtszaken, politieoptreden, wetgeving rond veiligheid, misdaadbestrijding, justitiële fouten.
10	Landbouw en Voedsel	Landbouwbeleid, boeren, voedselproductie, meststoffen, veeteelt, visserij.
11	Migratie	Asielbeleid, vluchtelingen, integratie, statushouders, terugkeerbeleid, migratiestromen.
12	Milieu en Duurzaamheid	Klimaatverandering, natuurbescherming, luchtkwaliteit, duurzame ontwikkeling.
13	Mobiliteit en Infrastructuur	Wegen, spoorwegen, luchthavens, verkeersveiligheid, bruggen, ov-beleid.
14	Onderwijs en Wetenschap	Scholen, universiteiten, mbo, onderwijskwaliteit, lerarentekorten, studentenkwesties.
15	Ontwikkelingssamenwerking	Ontwikkelingshulp, internationale solidariteitsprogramma's, noodhulp, internationale organisaties buiten Europa.

Code	Thema	Definitie en Richtlijnen
16	Politieke Organisatie	Politieke partijen, fracties, individuele Kamerleden/Ministers, moties, politieke debatten, stemmingen, verkiezingen, kabinetsformaties, coalitieonderhandelingen
17	Religie en Culturele Identiteit	Geloofsgemeenschappen, religieuze instellingen, cultuurgebonden discriminatie, identiteitspolitiek, antisemitisme, islamofobie.
18	Sociale Zaken	Sociale zekerheid, armoedebelief, Wmo, Participatiewet, kinderopvangtoeslag, inclusie van kwetsbare groepen.
19	Staatsbestel	Werking van de overheid als instituut: wetgeving, bestuur, overheidsorganen, ambtenaren, decentralisatie, overheidsprocessen.
20	Volkshuisvesting	Woningmarkt, huurbeleid, woningnood, woningcorporaties, woonbeleid.
21	Vrijtijdsbesteding	Sport, cultuur, recreatie, evenementen, musea, speeltuinen, festivals.
22	Zorg en Welzijn	Gezondheidszorg, ziekenhuizen, GGZ, ouderenzorg, coronabeleid, volksgezondheid, jeugdgezondheidszorg.
23	Overig	Lokale kwesties, onderwerpen die niet duidelijk te classificeren zijn.
999	Foutcode	Geen duidelijke inhoud, onvoldoende informatie.

Noot: Categorieën gebaseerd op Walgrave en Vliegthart (2012), en aangepast op Nederlandse context

Deze aanpak wijkt bewust af van een snellere methode, zoals trefwoordcodering. In plaats daarvan is per geval een inhoudelijke interpretatie gemaakt, waarbij gekeken is naar het onderliggende beleidsprobleem dat centraal staat in de uiting. Zo zijn bijvoorbeeld protesten waarin ‘stikstof’ centraal stond niet automatisch ondergebracht bij het domein *Landbouw en Voedsel*. Wanneer de stikstofmaatregel bijvoorbeeld werd aangehaald in de context van het stilleggen van woningbouwprojecten, is het protest ingedeeld bij *Volkshuisvesting*. Ging het daarentegen expliciet over de ecologische impact van stikstofuitstoot, dan werd het ingedeeld bij *Milieu en Duurzaamheid*.

Een vergelijkbare overweging gold voor Kamervragen. Wanneer vragen werden gesteld over bijvoorbeeld de sluiting van een zorginstelling, maar de vraagstelling gericht was op de positie van het personeel, werd deze ingedeeld onder *Arbeid en Werkgelegenheid*, en niet onder *Zorg en Welzijn*. Hetzelfde gold voor protesten binnen onderwijsinstellingen die niet over onderwijskwaliteit of leeromstandigheden gingen, maar bijvoorbeeld over Israël/Palestina.

Deze werden ingedeeld bij het meest inhoudelijk relevante domein, in dit voorbeeld dus bij *Buitenlandse Zaken*.

Deze methode van categorisering berust dus niet op vorm of actoren (bijvoorbeeld boeren, studenten, vakbonden), maar op het beleidsmatige thema waar het protest of de vraag daadwerkelijk over gaat. Hierdoor ontstaat een thematisch zuivere dataset, waarin elk item ondergebracht is in het inhoudelijke domein dat het meest geëigend is. Deze aanpak bevordert de validiteit en consistentie van de daaropvolgende analyses, en zorgt ervoor dat beleidsmatige patronen en interacties tussen protest en parlementaire aandacht op een betekenisvolle manier zichtbaar worden.

Protestkenmerken: Groepsgrootte

Per protest zijn meerdere eigenschappen gecodeerd. Allereerst de groepsgrootte, die op basis van de ACLED-data is ingedeeld in vijf klassen (van ‘zeer klein’ tot ‘zeer groot’), met een zesde klasse ‘onbekend’ om missende waarden (42.6%) op te vangen.

Tabel 2

Verdeling protesten naar schaal van groepsgrootte

Categorie	Aantal demonstranten	Aantal protesten
1: Zeer klein	1-10	180
2: Klein	11-50	817
3: Middelgroot	51-250	436
4: Groot	251-1.000	396
5: Zeer groot	1.001	88
6: Onbekend	-	1335

Noot. Indeling gebaseerd op de door ACLED gerapporteerde schattingen en aanvullende conversie van tekstuele beschrijvingen naar gestandaardiseerde klassen.

De oorspronkelijke ACLED-dataset bevatte slechts in een beperkt deel van de protesten een numerieke schatting van het aantal deelnemers. In veel gevallen werd de groepsgrootte tekstueel omschreven met vage termen zoals “dozens”, “a handful” of “several thousand”. Om deze informatie toch bruikbaar te maken voor kwantitatieve analyse, is een handmatige conversie uitgevoerd waarbij deze tekstuele aanduidingen zijn omgezet naar gestandaardiseerde

klassen. Daarbij is gebruikgemaakt van taalkundige vuistregels (bijvoorbeeld: “*dozens*” ≈ 30 ; “*several hundred*” ≈ 300) en contextuele interpretatie.

Op basis van deze conversie is de variabele ‘groeps grootte’ vervolgens ingedeeld in vijf klassen, te zien in Tabel 2. Deze indeling zorgt voor een evenwichtige verdeling over de dataset, waarbij elk van de klassen voldoende observaties bevat voor statistische analyse. Door gebruik te maken van klassen in plaats van exacte getallen, wordt bovendien recht gedaan aan de onnauwkeurigheid en onzekerheid in de oorspronkelijke schattingen.

Een belangrijke keuze in dit proces was het behouden van missende waarden als aparte categorie (‘onbekend’). In 42.6% van de protesten was geen bruikbare schatting beschikbaar, vaak doordat er sprake was van veelvuldige acties in korte tijd of beperkte media-aandacht. Door deze groep niet uit te sluiten, blijft de steekproef volledig, en kunnen de observaties alsnog meegenomen worden in de regressieanalyse. Methodologisch gezien voorkomt dit selectievertekening, terwijl het inhoudelijk ruimte laat voor interpretatie: bijvoorbeeld door te kijken of protesten met onbekende groeps grootte toch relatief veel of weinig politieke aandacht genereren.

Deze aanpak stelt mij in staat om op een systematische en transparante manier om te gaan met onvolledige of kwalitatieve informatie in de data, en maakt het mogelijk om de rol van protestgrootte op een verantwoorde manier mee te nemen in de analyse.

Media-aandacht

Daarnaast is voor elk protest vastgesteld of het landelijke media-aandacht kreeg. Deze variabele is binair gecodeerd (0 = geen aandacht, 1 = wel aandacht) op basis van de *source*-kolom in de ACLED-dataset. Per event is handmatig nagegaan of daarin één of meer landelijke nieuwsbronnen werden genoemd. Wanneer media als NOS, NRC, AD, RTL Nieuws, Trouw, Telegraaf, Hart van Nederland, ANP of het Nederlands Dagblad aanwezig waren in de bronvermelding, kreeg het protest een 1 toegewezen. In alle andere gevallen kreeg het een 0.

Deze aanpak is gekozen omdat landelijke media-aandacht in de literatuur wordt gezien als een belangrijke voorwaarde voor politieke respons (Walgrave & Vliegthart, 2012), en omdat landelijke media doorgaans breder politiek bereik hebben dan regionale of thematische platforms. Door handmatige codering toe te passen, wordt de betrouwbaarheid verhoogd:

ambigüiteit in bronvermeldingen wordt zo voorkomen, en er is controle over de consistentie van wat als ‘landelijk’ wordt beschouwd.

Tegelijkertijd kent deze operationalisatie beperkingen. De variabele zegt enkel iets over de aanwezigheid van nationale media-aandacht, en niet over de intensiteit, toon of herhaling ervan. Een protest dat kort genoemd wordt in een bijzin van een artikel krijgt dezelfde waarde als een protest dat op de voorpagina of in meerdere artikelen verschijnt. Ook is de analyse binair, waardoor verschillen tussen matige en hoge mediabelichting niet worden meegenomen.

Hoewel sociale media een groeiende rol spelen bij hedendaagse nieuwsconsumptie, is ervoor gekozen dit buiten beschouwing te laten omwille van de uitvoerbaarheid van dit onderzoek. Echter is het weglaten van deze factor ook interessant, aangezien er in deze resultaten mogelijk een lager verband gevonden wordt tussen traditionele media en politieke agenda dan in eerdere studies, wat kan duiden op een verandering in de rol die traditionele media speelt in het publieke debat.

Ondanks deze beperkingen is gekozen voor deze opzet omdat deze robuust en uitvoerbaar is binnen de beschikbare middelen, en bovendien goed aansluit bij de event-georiënteerde structuur van de dataset. Voor toekomstig onderzoek is het aan te raden om deze variabele te verfijnen, bijvoorbeeld door sentimentanalyse of frequentiemeting toe te passen op volledige mediabestanden.

Politieke aandacht

Politieke aandacht is geoperationaliseerd als het aantal Kamervragen dat binnen zeven kalenderdagen na een protest werd gesteld over hetzelfde onderwerp. Hiervoor zijn alle 13.084 Kamervragen tussen 2020 en 2024 handmatig gecategoriseerd in dezelfde thematische indeling als de protestdata. Zo ontstaat een gestandaardiseerde koppeling tussen protestactiviteit en parlementaire respons. Door handmatig te coderen wordt verder voorkomen dat relevante vragen worden gemist of verkeerd geclassificeerd, wat kan gebeuren bij een automatische indeling.

De keuze voor een tijdsvenster van zeven dagen sluit aan bij gangbare praktijk in agenderingsonderzoek. Een week biedt Kamerleden voldoende tijd om schriftelijke vragen in te dienen, ook wanneer een protest in het weekend plaatsvond. Tegelijkertijd blijft het venster

kort genoeg om te spreken van een directe politieke reactie. Kortere vensters zijn gevoelig voor weekendvertragingen, terwijl langere vensters het risico vergroten dat de Kamervragen niet meer aan het specifieke protest te relateren zijn.

Voor de bredere panelanalyse van de structurele relatie tussen protesten en Kamervragen heb ik echter niet het weekniveau, maar het maandniveau als tijdseenheid gekozen. Hoewel weekniveau de directe impact van individuele protesten goed kan weergeven, zou het op themaniveau te veel nulwaarden opleveren: met gemiddeld 11.5 protesten per week verdeeld over 23 categorieën, vindt per categorie gemiddeld een half protest per week plaats. Dit zou de stabiliteit van de regressiemodellen ondermijnen. Door de gegevens op maandbasis te aggregeren ontstaat een robuustere dataset met voldoende variatie om betrouwbare schattingen te maken van de structurele agenderingseffecten. Zo wordt het directe effect van een individueel protest gemeten via de weekanalyse, en de bredere patronen van protesten en Kamervragen via de maandelijkse paneldataset.

Controlevariabelen

Naast protest- en politieke variabelen zijn ook meerdere structurele en contextuele factoren opgenomen. De economische context is meegenomen via het jaarlijkse volume-bbp, zoals gepubliceerd door het CBS. Deze maat corrigeert voor inflatie en biedt een stabiel beeld van de sociaaleconomische situatie waarin protesten en Kamervragen plaatsvinden. Zowel het bbp in het jaar van het protest als in het jaar van de Kamervraag zijn in de analyse opgenomen.

De institutionele context is gevat in twee dummyvariabelen: een voor verkiezingsperiodes (gecodeerd als 1 indien het protest of de Kamervraag plaatsvond in de vier weken voorafgaand aan landelijke verkiezingen), en een voor de kabinetsstatus (1 = demissionair). Beide variabelen zijn opgenomen om te controleren voor politieke omstandigheden die de kans op parlementaire respons kunnen beïnvloeden.

Tot slot is ook rekening gehouden met thematische gevoeligheid binnen de politiek. Hiervoor is per themacategorie het aandeel in verkiezingsprogramma's van partijen gecodeerd (gebaseerd op de programma's uit 2021 en 2023). Zo wordt zichtbaar welke onderwerpen al op de radar van de politiek stonden, en kan gecontroleerd worden of protesten over meer 'populaire' thema's ook daadwerkelijk vaker politieke aandacht genereren.

3.4. Validiteit en betrouwbaarheid

Om de relatie tussen protesten en parlementaire aandacht goed te kunnen analyseren, is er veel aandacht besteed aan de validiteit en betrouwbaarheid van de data en methodes. Voor beide modellen koos ik voor een negatieve-binomiale regressie, omdat de afhankelijke variabele (het aantal Kamervragen) duidelijke overdispersie vertoonde. Tijdseffecten zijn meegenomen via kwartaal-dummy's, en thematische verschillen tussen beleidsterreinen zijn opgevangen met random intercepts.

In model 1 is gecontroleerd op multicollineariteit (alle VIF-waarden bleven onder de norm) en vastgesteld dat het aantal nulwaarnemingen laag genoeg was om een zero-inflated model overbodig te maken. Voor model 2 heb ik themacategorieën met weinig protesten samengevoegd onder 'Overig' om de stabiliteit van het model te behouden. Protestgrootte, die in 42.6% van de gevallen ontbrak, is niet weggelaten maar ondergebracht in een aparte klasse ('onbekend'), zodat de volledige steekproef bruikbaar blijft.

Aangezien de analyse gebaseerd is op de Nederlandse context, die gekenmerkt wordt door evenredige vertegenwoordiging, een lage kiesdrempel en een gefragmenteerd parlement, zijn de resultaten niet automatisch toepasbaar op andere landen. Wel zeggen ze juist veel over hoe politieke agendering werkt in een relatief open en toegankelijke democratie. De dataset zelf, ruim 3000 protesten en meer dan 13000 Kamervragen verspreid over vijf jaar, geeft namelijk een breed en representatief beeld van maatschappelijke actie en politieke aandacht in Nederland.

Om de betrouwbaarheid van dit onderzoek te waarborgen zijn uitsluitend publieke en goed gedocumenteerde databronnen gebruikt. Omdat de methodiek van deze bronnen transparant is, en ze voor iedereen toegankelijk zijn, zijn de gegevens controleerbaar en repliceerbaar. Verder zijn alle variabelen op een gestandaardde en consistente manier verwerkt. De thematische codering van protesten en Kamervragen deed ik handmatig op basis van een zelf opgesteld codeerboek (Tabel 1). Om de stabiliteit van die codering te testen, heb ik 200 willekeurig geselecteerde Kamervragen en protesten opnieuw gecodeerd. De overeenstemming bleek hoog (Cohen's Kappa = 0.92), wat duidt op een hoge mate van interne betrouwbaarheid.

Door transparant te werken, met duidelijke definities en consistente keuzes, zorg ik ervoor dat de analyses reproduceerbaar zijn. Deze aanpak maakt het mogelijk om met vertrouwen

uitspraken te doen over de relatie tussen protesten en politieke aandacht, en biedt een stevige basis om daar in de conclusie verder op te reflecteren.

4. Resultaten

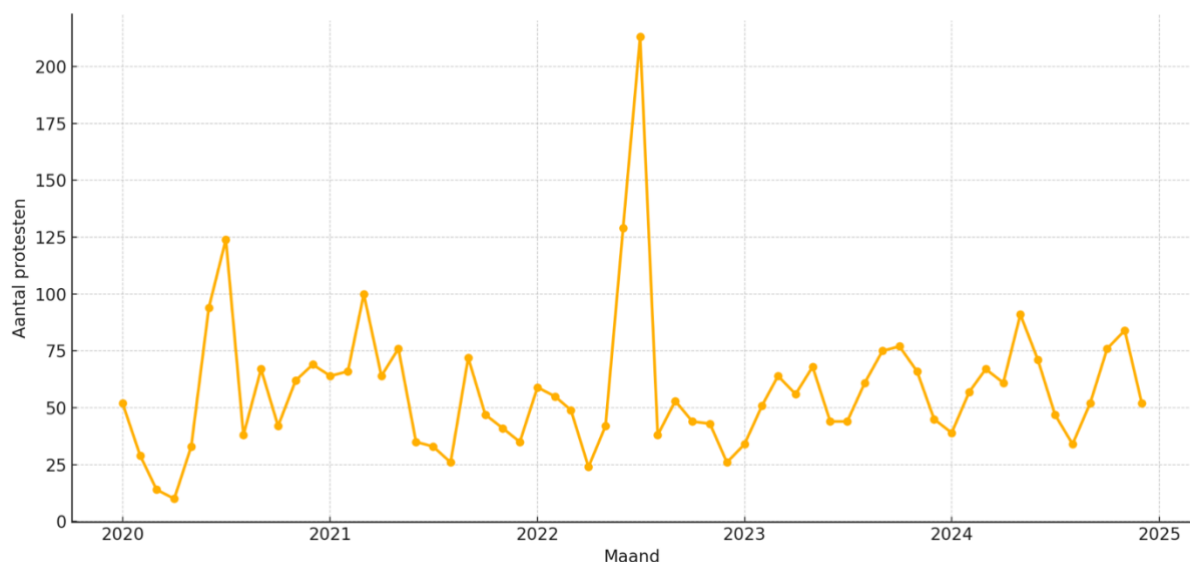
4.1. Datasets

Zoals eerder besproken heb ik voor de data in dit onderzoek met name gebruik gemaakt van de ACLED-dataset. Om een beter beeld te krijgen van de 3134 protesten in deze dataset, presenteer ik hieronder twee figuren. Figuur 1 laat het aantal protesten per maand zien, om een beeld te geven van de verdeling van de protesten door de tijd heen.

ACLED Dataset

Figuur 1

Aantal protesten per maand, 2020-2024

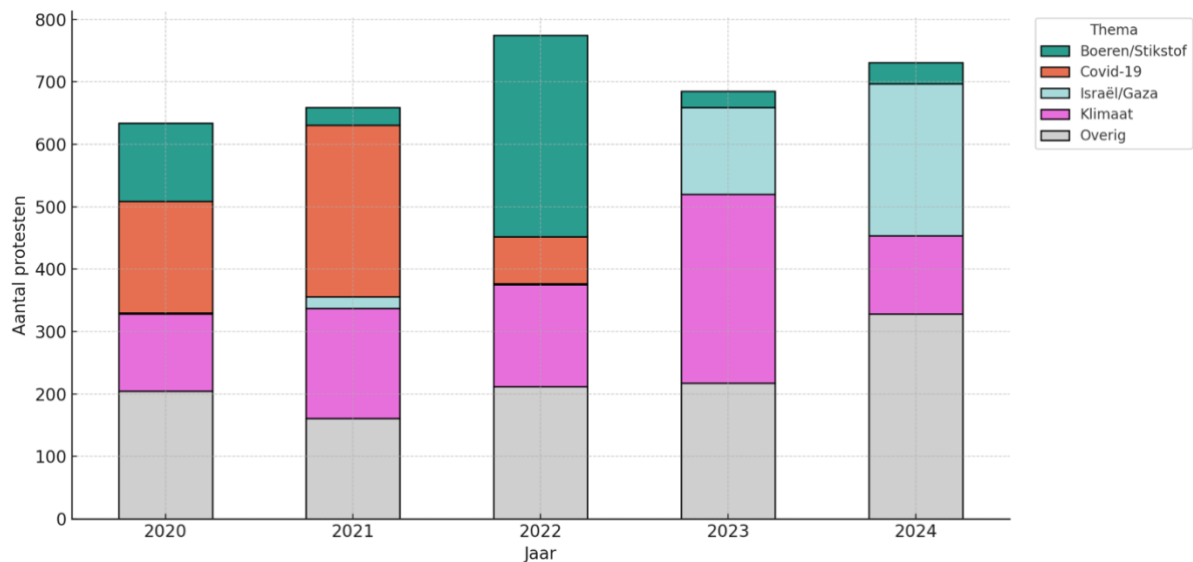
Noot: Gebaseerd op data van ACLED, 2025

In Figuur 1 is te zien dat het aantal protesten per maand sterk kan verschillen. Wat opvalt is bijvoorbeeld het dal en de piek in 2020, wat mogelijk te verklaren is door de Covid-19 pandemie, waar er eerst een grote afname was van protesten door social distancing, toen mensen niet graag in groepen de straten op gingen, en vervolgens een sterke toename naarmate de maatregelen minder populair werden. Verder valt de extreem hoge piek halverwege 2022 op. Dit komt grotendeels door de vele boerenprotesten tegen het stikstofbeleid, die toen overal in het land voorkwamen. Voor een inkijk in welke thema's tot de meeste protesten hebben geleid,

is in Figuur 2 een selectie gemaakt van de vier grootste thema's, en is te zien in welk jaar deze onderwerpen tot de meeste protesten hebben geleid.

Figuur 2

Verdeling protesten per thema per jaar

Noot: Gebaseerd op data van ACLED, 2025. Indeling gedaan op basis van categorisatie van actoren en trefwoorden in protestbeschrijving

Figuur 2 laat zien dat in elk van de jaren meer dan de helft van de protesten ging over één van de vier onderwerpen: (1) Boerenprotesten/stikstof, (2) Covid-19, (3) Israël/Gaza, en (4) Klimaat. Dit geeft het maatschappelijke belang van deze thema's aan, deze onderwerpen leefden volop in de samenleving, en waren voor veel mensen reden om de straat op te gaan. Daarnaast valt op dat de dominantie van een bepaald onderwerp snel kan wisselen. In 2020 en 2021 was Covid-19 het grootste onderwerp, maar in de jaren daarna waren achtereenvolgens de stikstofmaatregelen, klimaatcrisis en het Israël/Gaza-conflict de grootste thema's. Wel is in 2024 de dominantie van de grootste onderwerpen minder uitgesproken, en is er een groter deel dat onder 'Overig' valt. Bij deze categorie zijn alle andere thema's ingedeeld, enkele veelvoorkomende onderwerpen zijn arbeid, mobiliteit/transport (met name stakingen van OV-personeel), onderwijs, cultuur, en internationale politiek.

Voor deze scriptie zijn meerdere datasets samengesteld en gecombineerd om zowel protestactiviteit als parlementaire aandacht systematisch in kaart te brengen. In totaal wordt

gewerkt met drie datasets: (1) een protestendataset, (2) een kamervragendataset en (3) een gecombineerde paneldataset op maand- en themaniveau.

Protestendataset

De data in de ACLED-dataset heb ik gebruikt om de dataset op te stellen die de basis vormt voor de analyse. Deze bevat gegevens over publiek zichtbare protesten in Nederland tussen januari 2020 en april 2024, zoals verzameld uit mediaberichtgeving. Per protest zijn onder andere de datum, groepsgrootte (geschaald van zeer klein tot zeer groot), media-aandacht, en contextuele kenmerken zoals verkiezingstijd of demissionaire status van het kabinet vastgelegd. Elk protest is bovendien gelabeld aan één van 24 thematische categorieën (bijv. Zorg, Klimaat, Onderwijs), zodat latere koppeling aan parlementaire respons mogelijk is. Tot slot zijn economische controlevariabelen toegevoegd, zoals maandelijkse bbp-groei.

Kamervragendataset

De tweede dataset bevat alle schriftelijke Kamervragen die in dezelfde periode (2020–2024) aan bewindspersonen zijn gesteld. Per vraag is informatie opgenomen over de datum, themacategorie en een inhoudelijke beschrijving van het onderwerp. Daarnaast zijn er enkele afgeleide variabelen toegevoegd, zoals een aanduiding of de vraag is gesteld tijdens een verkiezingsperiode, of het kabinet demissionair was op het moment van indiening, en het aandeel dat het thema van de vraag had in de verkiezingsprogramma's van politieke partijen. Deze laatste variabele is gebaseerd op een gewogen codering van partijprogramma's uit 2021 en 2023, en geeft per themacategorie een indicatie van politieke relevantie in de voorafgaande verkiezingscyclus.

Paneldataset

Om de relatie tussen protesten en Kamervragen kwantitatief te kunnen analyseren, heb ik aanvullend een gecombineerde paneldataset opgesteld. Hierin zijn alle gegevens samengevoegd per themacategorie en per maand. Zoals eerder benoemd is de keuze voor maandelijkse aggregatie, in plaats van bijvoorbeeld wekelijkse, primair statistisch van aard: als je het aantal protesten per week (11.5) verdeelt over de 24 beleidscategorieën blijven er per categorie gemiddeld minder dan een half protest per week over. Hierdoor zou het merendeel van de categorie-weekcombinaties dan ook nul protesten bevatten, wat de schattingskracht en stabiliteit van regressiemodellen aanzienlijk beperkt. Voor de panelanalyse van structurele

patronen is maandniveau geschikter om betrouwbare schattingen te verkrijgen, doordat het een robuustere en betrouwbaardere basis levert voor het toetsen van de agenderingseffecten.

De paneldataset bevat dan ook het aantal protesten en Kamervragen per thema per maand, het aantal protesten per thema in de maand voorafgaand aan de meting, en variabelen over media-aandacht en gemiddelde groepsgrootte. Ook zijn macro- en contextvariabelen opgenomen, zoals economische groei, verkiezingsperiodes, demissionaire kabinetten en het aandeel van het thema in verkiezingsprogramma's. Daarnaast zijn kwartaal-dummy's toegevoegd om voor seizoenseffecten in de politieke respons te kunnen controleren.

Alle variabelen zijn uniform geaggregeerd en waar nodig genormaliseerd, zodat regressieanalyses op maandniveau per thematisch beleidsdomein betrouwbaar kunnen worden uitgevoerd. Het combineren van deze datasets is cruciaal, omdat het proces waarin protesten leiden tot politieke aandacht vaak verloopt via meerdere stappen en over tijd. Door protest- en Kamervragendata zowel thematisch als temporeel met elkaar te verbinden, wordt het mogelijk om zowel algemene als themaspecifieke agenderingseffecten te toetsen.

4.2.Relatie tussen protesten en politieke aandacht

Tabel 3 toont de verdeling van protesten en Kamervragen over 23 thematische categorieën. Voor elk thema is het aantal protesten, het aantal Kamervragen, de gemiddelde parlementaire respons binnen zeven dagen, het percentage landelijke media-aandacht, en de gewogen gemiddelde aandacht in partijprogramma's weergegeven. Deze tabel biedt inzicht in de mate waarin thema's niet alleen in de samenleving, maar ook in media en politiek zichtbaar zijn.

De gegevens laten zien dat de verdeling van protestactiviteit sterk scheef is. Thema's als *Milieu en Duurzaamheid* (n = 808), *Landbouw en Voedsel* (n = 504) en *Buitenlandse Zaken* (n = 432) trekken veruit de meeste protesten, terwijl thema's zoals *Financiën* (n = 1), *Europese Zaken* (n = 4) en *Defensie* (n = 11) nauwelijks voorkomen in de dataset. Het is belangrijk te onderstrepen dat conclusies over parlementaire of mediabeleid op basis van deze zeer kleine aantallen met voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden (Field, 2013). Een enkele demonstratie over een zeldzaam thema kan relatief veel media- of Kamervragen genereren, maar dat betekent niet per se dat het onderwerp op structureel niveau politiek of maatschappelijk controversiëler is.

Tabel 3

Overzicht van protesten, Kamervragen en media- en politieke aandacht per beleidscategorie

Categorie	Protesten (N=3.134)	Kamervragen (N=13.084)	Gem. aantal Kamervragen binnen 7d	Media- aandacht (%)	Politieke aandacht (%)
Arbeid en Werkgelegenheid	220	313	1.39	21.36	5.06
Buitenlandse Zaken	433	1121	4.73	35.10	3.12
Communicatie en Informatie	12	403	1.50	25.0	2.94
Defensie	11	278	1.64	18.18	2.59
Economie en Handel	30	467	2.20	10.00	6.45
Energie	19	553	2.63	26.32	2.02
Europese Zaken	4	300	1.50	0.00	3.39
Financiën	1	540	4.00	0.00	2.30
Justitie en Rechtsorde	53	1273	6.30	22.64	7.70
Landbouw en Voedsel	504	482	2.29	22.92	4.76
Migratie	126	556	2.51	23.02	5.98
Milieu en Duurzaamheid	808	1094	4.55	25.62	8.15
Mobiliteit en Infrastructuur	56	649	3.62	16.07	3.91
Onderwijs en Wetenschap	79	560	2.18	24.05	8.21
Ontwikkelingssamen- werking	0	147	0.00	0.0	1.05
Politieke Organisatie	25	116	0.44	28.0	1.66
Religie en Culturele Identiteit	43	287	1.07	46.51	1.61
Sociale Zaken	168	428	2.05	33.33	6.67
Staatsbestel	39	571	3.05	33.33	4.94
Volkshuisvesting	75	444	1.91	26.67	6.02
Vrijtijdsbesteding	82	276	1.60	24.39	1.53
Zorg en Welzijn	341	2212	11.09	22.58	9.83
Overig	5	14	0.00	20.0	0.62
Mediaan	136.26	545.17	2.68	24.13	4.37

Wanneer gekeken wordt naar de parlementaire respons op protesten (gemeten als het gemiddeld aantal Kamervragen binnen zeven dagen), blijken thema's als *Zorg en Welzijn* ($M = 11.09$) en *Justitie en Rechtsorde* ($M = 6.30$) de hoogste aantallen te krijgen. Daarentegen blijft deze respons laag voor thema's zoals *Politieke Organisatie* ($M = 0.44$) en *Vrijtijdsbesteding* ($M = 1.60$). In de tabel is te zien dat er een overlap is tussen domeinen waar veel Kamervragen voor

zijn, en de waarde bij het gemiddeld aantal Kamervragen binnen zeven dagen. Dit laat het belang zien van de controlevariabele ‘aandeel partijprogramma’s’ die controleert voor thematische gevoeligheid binnen de politiek zelf, waardoor de gemeten respons specifiekere te schrijven is aan de aanwezigheid van protest(en), en niet aan algemene parlementaire drukte rond het onderwerp. Hiermee wordt voorkomen dat structureel veel Kamervragen over bepaalde thema’s automatisch leiden tot een verhoogde kans op ‘toevallige’ matches binnen het 7-daagse venster.

Ook de media-aandacht vertoont variatie tussen thema’s. Hoewel de gemiddelde media-aandacht over alle protesten 24.13% bedraagt, springen thema’s als *Religie en Culturele Identiteit* (46.51%) en *Buitenlandse Zaken* (35%) eruit. Belangrijk hierbij is dat deze percentages niet noodzakelijk een structurele voorkeur van de media voor deze thema’s weerspiegelen, maar eerder beïnvloed kunnen zijn door het karakter of de context van protesten over deze thema’s.

De laatste kolom van Tabel 3 toont de structurele politieke aandacht op basis van het aandeel in verkiezingsprogramma’s (gewogen gemiddeld over 2021 en 2023). Thema’s als *Zorg en Welzijn* (9.83%), *Onderwijs en Wetenschap* (8.21%) en *Milieu en Duurzaamheid* (8.15%) krijgen hierin het meeste gewicht. Opvallend is dat deze thematische prioritering in grote lijnen overeenkomt met de thema’s die ook relatief veel protestactiviteit genereren. Dit duidt op enige mate van thematische overeenstemming tussen wat burgers agenderen via protest en wat politieke partijen opnemen in hun beleidsagenda’s.

Tegelijkertijd zijn er ook duidelijke mismatches zichtbaar. Zo kent *Buitenlandse Zaken* veel protesten, maar relatief weinig partijpolitieke aandacht (3.12%). Het omgekeerde geldt bijvoorbeeld voor *Economie en Handel*, dat hoog scoort in partijprogramma’s (6.45%) maar weinig protestactiviteit kent. Deze verschillen suggereren dat de relatie tussen maatschappelijke mobilisatie en politieke prioriteitstelling complex is en niet per definitie symmetrisch verloopt.

Er bestaan dus substantiële verschillen in hoe thema’s zich vertalen in maatschappelijke actie, parlementaire respons en politieke programmatische aandacht. Hoewel sommige thema’s consistent zichtbaar zijn in alle drie de domeinen, zijn er ook duidelijke discrepanties waarneembaar die nadere analyse verdienen. Daarvoor presenteer ik in de volgende sectie de resultaten van de statistische analyse.

4.3. Thema-niveau regressie

Tabel 4

Negatief-binomiale regressieanalyse van het aantal Kamervragen per thema per maand

Predictor	B	SE	t	p	95% CI B
Constante	1.730	0.556	3.113	.002 **	[0.640, 2.820]
Media-aandacht (ja/nee)	-0.031	0.022	-1.391	.164	[-0.074, 0.013]
Gemiddelde protestgrootte	-0.029	0.029	-0.996	.320	[-0.086, 0.028]
Aantal protesten vorige maand	-0.018	0.022	-0.804	.422	[-0.061, 0.025]
Aandeel protestthema in verkiezingsprogramma's	0.075	0.029	2.581	.010 *	[0.018, 0.132]
Economische groei op moment van protest	-0.040	0.028	-1.433	.152	[-0.095, 0.015]
Economische groei op moment van Kamervraag	0.065	0.029	2.277	.023 *	[0.009, 0.121]
Aandeel Kamervragenthema in verkiezingsprogramma's	0.091	0.067	1.354	.176	[-0.041, 0.222]
Demissionaire periode (ja/nee)	-0.036	0.021	-1.723	.085	[-0.078, 0.005]
Verkiezingstijd (ja/nee)	0.010	0.022	0.464	.642	[-0.033, 0.053]
Kwartaal 2 (t.o.v. kwartaal 1)	0.058	0.054	1.061	.289	[-0.049, 0.164]
Kwartaal 3 (t.o.v. kwartaal 1)	0.190	0.055	3.455	< .001 **	[0.082, 0.297]
Kwartaal 4 (t.o.v. kwartaal 1)	0.169	0.055	3.094	.002 **	[0.062, 0.276]

*Noot. Alle voorspellende variabelen zijn gestandaardiseerd (genormaliseerd) om effectgroottes vergelijkbaar te maken. B = regressiecoëfficiënt; SE = standaardfout; CI = betrouwbaarheidsinterval. * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$.*

Het eerste model richt zich op de verklarende factoren achter het aantal Kamervragen dat aan een bepaald protestthema wordt gewijd. Hierbij is gekozen voor een negatieve-binomiale regressie, vanwege de overdispersie in de afhankelijke variabele. De overall significantie van het model ($F(12, 1272) = 2.948$, $p < .001$) toont aan dat de combinatie van voorspellers een significante bijdrage levert aan de verklaarde variantie in Kamervragen.

Hoewel de marginale R^2 relatief laag uitvalt (2.3%), wijst de conditional R^2 van 54.2% erop dat het grootste deel van de verklaarde variantie zich bevindt op het niveau van de thematische categorieën. Dit wordt bevestigd door de intraclass-correlatiecoëfficiënt van ongeveer 0.52, wat aangeeft dat het thema van het protest een belangrijk onderscheidend criterium vormt voor het niveau van politieke aandacht.

De resultaten van de regressie suggereren dat er geen duidelijke relatie bestaat tussen het aantal protesten over een bepaald onderwerp en de hoeveelheid Kamervragen die hierover gesteld worden. Hoewel in het theoretisch kader (Walgrave & Vliegthart, 2012; Baumgartner & Jones, 1993) gesuggereerd werd dat een toename in protestactiviteit kan leiden tot een versterkte parlementaire aandacht, wordt dit in de analyse niet ondersteund. De negatieve-binomiale regressie laat zien dat zowel de gemiddelde protestgrootte als het aantal protesten in de voorgaande maand per thema geen significant effect hebben op het aantal Kamervragen. Dit betekent dat protestactiviteit op zichzelf onvoldoende blijkt om politieke aandacht effectief te vergroten, wat ertoe leidt dat hypothese 1 niet wordt aangenomen.

Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat Kamerleden minder reageren op de frequentie of schaal van protesten, maar eerder op de inhoudelijke aansluiting van deze protesten bij al bestaande politieke prioriteiten en institutionele contexten. Dit sluit aan bij het idee dat het parlement selectief omgaat met maatschappelijke signalen, en vooral onderwerpen oppakt die reeds politiek urgent zijn of binnen een gunstige institutionele context plaatsvinden (Chaqués Bonafont & Palau, 2011; Koopmans & Statham, 1999).

Verder zijn er op het niveau van de individuele voorspellers een aantal interessante bevindingen. Allereerst blijkt dat gemiddelde media-aandacht en protestgrootte per thema geen significant effect hebben op het aantal Kamervragen. Dit wordt echter verder getest in sectie 4.4, waar de event-niveau regressie een scherper beeld geeft van deze relaties. Het aantal protesten over een onderwerp in de voorgaande maand blijkt ook geen significante voorspeller. Daarmee worden eerdere verwachtingen uit de literatuur, dat herhaling of momentum belangrijk zou zijn voor politieke aandacht (Walgrave & Vliegthart, 2012), niet bevestigd in dit model.

Een van de sterkere verklarende factoren blijkt het aandeel dat een thema inneemt in verkiezingsprogramma's van partijen. Als een onderwerp vaker voorkomt in partijprogramma's, is de kans groter dat Kamervragen over dat thema gesteld worden. Dit wijst

erop dat parlementaire aandacht mede voortkomt uit reeds aanwezige politieke interesse, in plaats van primair te worden aangewakkerd door protesten zelf. De economische context speelt verder een gemengde rol: economische groei in de maand van het protest heeft geen effect, maar groei op het moment van de Kamervragen wél ($B = 0.065$; $p = .023$). Dit wijst erop dat parlementariërs in economisch voorspoedige maanden over het algemeen meer ruimte hebben om Kamervragen te stellen, ook over onderwerpen die door protesten zijn aangedragen.

Ten slotte valt op dat kwartaal 3 en 4 significant meer Kamervragen kennen dan kwartaal 1, wat mogelijk samenhangt met de politieke jaarcyclus en bredere parlementaire dynamiek. Verkiezingstijd blijkt geen significante voorspeller, terwijl demissionaire periodes een lichte, niet-significante toename in politieke aandacht tonen. Daarmee onderstrepen deze resultaten dat thematische agendering niet alleen afhankelijk is van protesten zelf, maar ook van bredere politieke en economische omstandigheden. In de volgende sectie wordt in de event-niveau regressie verder onderzocht hoe deze verbanden en patronen eruitzien op het niveau van individuele protesten.

4.4. Event-niveau regressie

Om te verklaren welke kenmerken van protesten leiden tot meer parlementaire aandacht, is een negatieve-binomiale regressie geschat op event-niveau. Het afhankelijke variabele betreft het aantal Kamervragen dat binnen zeven dagen na een protest werd gesteld. Het model bevat variabelen omtrent media-aandacht, groeps grootte, thematische categorie, institutionele context en enkele controlevariabelen.

In regressieanalyses is het gebruikelijk om één themacategorie als referentiepunt aan te wijzen om de effecten van andere categorieën te kunnen interpreteren als afwijkingen daarvan. Dit biedt een helder interpretatiekader en maakt het mogelijk om systematisch inzicht te krijgen in de specifieke invloed van elk thema op de kans dat een protest leidt tot parlementaire aandacht. In deze regressie is gekozen voor "Milieu en Duurzaamheid" als referentiecategorie, omdat deze het hoogste aantal protesten in de dataset bevat ($n=808$). Dit vergroot de statistische stabiliteit van het model en voorkomt dat de referentiegroep vertekend wordt door kleine aantallen of uitzonderlijke waarden. Bovendien is "Milieu en Duurzaamheid" in de Nederlandse context een maatschappelijk relevant onderwerp dat regelmatig terugkeert in het politieke en publieke debat, wat de vergelijking met andere thema's inhoudelijk interessant maakt.

Tabel 5

Negatief-binomiale regressie van parlementaire aandacht (aantal Kamervragen), met 'Milieu & Duurzaamheid' als referentiecategorie

Predictor	B	SE	Wald χ^2	p
Constante	-11.79	1.32	80.33	< .001***
Media-aandacht (geen vs. wel)	-0.03	0.05	0.30	.582
Protestgrootte: klein	0.06	0.11	0.31	.579
Protestgrootte: middelgroot	0.14	0.11	1.67	.197
Protestgrootte: groot	0.17	0.14	1.54	.215
Protestgrootte: zeer groot	0.12	0.09	1.52	.218
Referentiecategorie: onbekend	—	—	—	—
Thema: Arbeid & Werkgelegenheid	1.48	0.13	133.53	< .001***
Thema: Buitenlandse Zaken	0.40	0.14	8.15	.004**
Thema: Economie & Handel	0.89	0.23	15.01	< .001***
Thema: Justitie & Rechtsorde	-0.25	0.16	2.64	.104
Thema: Landbouw & Voedsel	1.09	0.12	90.02	< .001***
Thema: Migratie	0.89	0.14	43.45	< .001***
Thema: Mobiliteit & Infrastructuur	0.78	0.21	14.20	< .001***
Thema: Onderwijs & Wetenschap	0.73	0.14	25.73	< .001***
Thema: Religie & Culturele Identiteit	2.14	0.29	55.17	< .001***
Thema: Sociale Zaken	0.93	0.11	66.42	< .001***
Thema: Staatsbestel	0,82	0,21	14,97	< .001***
Thema: Volkshuisvesting	1.11	0.16	46.58	< .001***
Thema: Vrijetijdsbesteding	1.75	0.24	54.53	< .001***
Thema: Zorg & Welzijn	-1.14	0.09	149.57	< .001***
Thema: Overig	1.77	0.23	60.53	< .001***
Kwartaal 2	0.05	0.06	0.72	.395
Kwartaal 3	0.10	0.06	2.44	.118
Kwartaal 4	0.11	0.06	2.92	.088
Verkiezingstijd	0.18	0.07	7.98	.005**
Demissionair kabinet	0.16	0.05	9.17	.002**

Predictor	B	SE	Wald χ^2	p
Verloop protest (interventie)	-0.09	0.07	1.92	.165
Economische groei (bbp)	0.00	0.01	0.37	.542
Aandacht in verkiezingsprogramma's (%)	-0.10	0.03	13.24	< .001***

Noot. Themavariabelen zijn vergeleken met de referentiecategorie Milieu & Duurzaamheid.

p < .05; **p < .01; *p < .001.*

Op basis van deze resultaten vindt hypothese 2 geen ondersteuning: de aanwezigheid van landelijke mediaberichtgeving over een protest blijkt geen significante voorspeller van Kamervragen. Ook hypothese 3 wordt niet bevestigd: geen van de vijf dummyvariabelen voor groeps grootte vertoont een significant effect. Deze resultaten lijken in tegenspraak met veel literatuur over agenda-setting, waarin zichtbaarheid middels media-aandacht en grote groepen demonstranten vaak wordt gezien als noodzakelijke voorwaarde voor politieke aandacht (Hutter, 2014; Walgrave en Vliegthart, 2012). De coëfficiënten in deze analyse lijken echter te suggereren dat dit in de Nederlandse context niet opgaat, en de berichtgeving in de landelijke media en grootte van de protestgroep hier een minder belangrijke rol speelt.

Het is bij de interpretatie van deze resultaten echter ook belangrijk om te reflecteren op de manier waarop de variabelen zichtbaarheid en protestgrootte in dit onderzoek zijn geoperationaliseerd. Zo werd media-aandacht gemeten aan de hand van een binaire codering (is het gepubliceerd in een landelijke mediabron, ja/nee) aan de hand van de ACLED-dataset, wat niet voor evenveel detail en nuance zorgt als de handmatige codering van kranten en journaals door Walgrave en Vliegthart (2012). Verder is het aan te raden om voorzichtig te zijn bij het vergelijken van resultaten als de manier waarop het gemeten is verschilt tussen studies. Mogelijk zijn deze bevindingen namelijk niet per definitie in tegenspraak met elkaar, maar meten ze twee andere aspecten van de rol van de media. Ik hanteer een meer protestgerichte focus op media-aandacht, waar de operationalisering van Walgrave en Vliegthart (2012) een bredere focus heeft op mediaberichtgeving over thema's in het algemeen.

Daarnaast waren gegevens over protestgrootte vaak incompleet in de ACLED-dataset, waardoor de resultaten over zichtbaarheid met voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd. Dit nuanceert de conclusie: het kan zijn dat in deze studie zichtbaarheid geen significant effect

toont, maar dat dit (deels) wordt veroorzaakt door beperkingen in de gebruikte data. Er lijkt namelijk wel een trend te zijn waarbij protesten van een klein formaat minder parlementaire aandacht trekken dan de grotere protesten (middelgroot, groot, zeer groot). De coëfficiënt voor klein is niet alleen lager dan voor de anderen, hij is ook minder dan de helft van die voor 'middelgroot' en 'groot'. Hoewel het effect niet significant is, wijzen de waarden erop dat grotere groepen mogelijk meer aandacht genereren, een patroon dat in lijn is met de idee dat zichtbaarheid en schaal van invloed zijn op politieke respons. Het is mogelijk dat indien er meer gegevens waren over groeps grootte, dit verband sterker naar voren zou komen in de resultaten, maar daar zal verder onderzoek antwoord op moeten geven.

Tegelijkertijd sluiten de bevindingen wél aan bij theorieën die de thematische ontvankelijkheid van het parlement en de strategische selectiviteit van partijen benadrukken. De sterkste verklarende kracht ligt in dit model namelijk bij de verschillende themacategorieën van protesten. Protesten over onderwerpen zoals Religie & Culturele Identiteit, Vrijtijdsbesteding, Arbeid & Werkgelegenheid en Landbouw & Voedsel genereren substantieel meer Kamervragen dan de referentiecategorie Milieu & Duurzaamheid (voor een interpretatie van de coëfficiënten, zie Tabel 6). Slechts Zorg & Welzijn leidt tot significant minder Kamervragen, wat opvalt gezien het relatief hoge absolute aantal protesten in deze categorie (zie Tabel 3). Dit wijst erop dat thematische framing en politieke gevoeligheid van het onderwerp zwaarder wegen dan frequentie of mediaprofiel.

Deze bevindingen zijn consistent met bredere inzichten uit de literatuur over politieke agendering en belangenvertegenwoordiging. In dit onderzoeksterrein wordt herhaaldelijk aangetoond dat beleidskenmerken, zoals beleidscomplexiteit en maatschappelijke urgentie, belangrijke factoren zijn voor politieke responsiviteit en agendering (Baumgartner & Jones, 1993; Chaqués Bonafont & Palau, 2011; Kingdon, 1995). Bij bepaalde beleidsdomeinen is er namelijk meer ruimte voor belangenorganisaties, en in bredere zin voor maatschappelijke actoren, om invloed uit te oefenen (Beyers, Eising & Maloney, 2008). Zo kunnen bijvoorbeeld onderwerpen met een hoge maatschappelijke en electorale urgentie sneller leiden tot politieke aandacht, omdat zij politici dwingen om zich er expliciet over uit te spreken (Dür & Mateo, 2016).

Tabel 6

Odds ratio's voor parlementaire aandacht per protestthema, vergeleken met Milieu & Duurzaamheid

Thema	Odds Ratio (exp(B))	Interpretatie
Arbeid & Werkgelegenheid	4.39	4.4x meer kans op aandacht
Buitenlandse Zaken	1.49	1.5x meer kans op aandacht
Economie & Handel	2.44	2.4x meer kans op aandacht
Justitie & Rechtsorde	0.78	Iets lagere kans (-22%)
Landbouw & Voedsel	2.97	3x meer kans op aandacht
Migratie	2.44	2.4x meer kans op aandacht
Referentie: Milieu & Duurzaamheid	1.00	-
Mobiliteit & Infrastructuur	2.18	2.2x meer kans op aandacht
Onderwijs & Wetenschap	2.08	2.1x meer kans op aandacht
Religie & Culturele Identiteit	8.50	8.5x meer kans op aandacht
Sociale Zaken	2.53	2.5x meer kans op aandacht
Staatsbestel	2.27	2.3x meer kans op aandacht
Volkshuisvesting	3.03	3x meer kans op aandacht
Vrijetijdsbesteding	5.75	5.8x meer kans op aandacht
Zorg & Welzijn	0.32	70% minder kans op aandacht
Overig	5.87	5.9x meer kans op aandacht

Noot: Odds ratio's zijn berekend als exp(B) op basis van logistische regressie. Een odds ratio groter dan 1 duidt op een hogere kans op parlementaire aandacht in vergelijking met het referentiethema Milieu & Duurzaamheid; kleiner dan 1 betekent een lagere kans.

Dit alles impliceert dat organisaties en maatschappelijke groepen, inclusief protestbewegingen, strategisch hun boodschap moeten afstemmen op deze beleidskenmerken. Door thema's te koppelen aan beleidsprioriteiten of urgente beleidskwesties, vergroten zij hun kans op politieke aandacht, vergelijkbaar met hoe belangenorganisaties hun framing aanpassen aan de gevoeligheden van besluitvormers (Dür, Bernhagen & Marshall, 2015; Mahoney, 2008). Daarmee laten deze resultaten zien dat ook protesten gebonden zijn aan de bredere logica van belangenbehartiging en beleidsgerichte framing.

De institutionele context (H4) blijkt eveneens relevant. Zowel verkiezingsperiodes als demissionaire kabinetsperiodes vergroten de kans op Kamervragen na protesten met circa 18–20%, wat de hypothese bevestigt. Dit duidt erop dat Kamerleden responsiever zijn in politiek ‘open’ periodes, waarin electorale prikkels of machtsverschuivingen aandacht voor maatschappelijke signalen versterken. Een plausibele verklaring is dat parlementariërs in deze periodes meer ruimte ervaren om zich te profileren, doordat het kabinet tijdelijk beleidsmatig minder actief is. Daartegenover staat dat verkiezingsdruk, gemeten als de periode voor Tweede Kamerverkiezingen, geen significant effect had. Dat suggereert dat de logica van electorale profilering niet per se leidt tot een verhoogde parlementaire respons op protesten.

Deze bevindingen versterken het theoretisch inzicht dat de politieke respons op protesten niet alleen afhangt van externe zichtbaarheid of urgentie, maar ook van de interne logica van parlementaire processen. De resultaten sluiten aan bij eerdere literatuur over thematische ontvankelijkheid (Chaqués Bonafont & Palau, 2011) en institutionele gelegenheidsstructuren (Koopmans & Statham, 1999), en onderstrepen dat parlementaire aandacht sterk gefilterd wordt via partijpolitieke en procedurele overwegingen.

Tot slot blijkt geen significante invloed van macro-economische controlevariabelen: noch BBP-groei, noch politie interventie voorspellen politieke aandacht. Opvallend genoeg is de variabele “relevantie in verkiezingsprogramma’s” zelfs negatief en significant ($B = -0.103$; $p < .001$), wat kan wijzen op politieke verzadiging rond sterk gepolitiseerde thema’s. Dit staat in contrast met het eerste model, waar deze variabele juist een positief effect liet zien.

De verklaring hiervoor ligt waarschijnlijk in het verschil tussen structurele aandacht en acute respons. Wanneer een thema al prominent aanwezig is in verkiezingsprogramma’s, is het mogelijk dat Kamerleden het gevoel hebben dat het onderwerp al voldoende aandacht krijgt. In zo’n situatie fungeert een protest niet als ‘nieuw signaal’ dat extra respons vereist, en is een extra protest minder urgent, waardoor politieke reactie uitblijft. Dit kan worden gezien als een verzadigingseffect.

De resultaten bevestigen dat vooral thematische aard van het protest en politieke timing bepalend zijn voor de kans op parlementaire respons. Media-aandacht en omvang lijken daarentegen nauwelijks bij te dragen aan agendering via Kamervragen. Daarmee geven de

bevindingen verdieping aan de bredere relatie tussen protest en politieke aandacht, door te laten zien welke typen protesten het sterkst doordringen tot het parlementaire debat.

4.5. Kwalitatieve analyse Kamervragen

Ter aanvulling op de kwantitatieve analyses heb ik als robuustheidscheck twee kwalitatieve analyses van Kamervragen uitgevoerd om de betrouwbaarheid van mijn bevindingen te versterken en om eventuele beperkingen in de methodologie te ondervangen. Deze checks geven aanvullend inzicht in de mate waarin Kamervragen daadwerkelijk verwijzen naar protesten en hoe Kamerleden inhoudelijk omgaan met protesten in hun vragen.

Voor de eerste check selecteerde ik willekeurig 50 Kamervragen uit de periode 2020–2024 en analyseerde ik handmatig of er expliciet werd verwezen naar een protest. Opvallend genoeg bleek slechts in 2 van de 50 vragen een duidelijke verwijzing te zijn naar een specifiek protest. In één geval ging het om Black Lives Matter-demonstraties (Wilders, 2020), terwijl de andere vraag handelde over de gevolgen van stakingen in het openbaar vervoer, waardoor MBO-leerlingen niet naar school konden (Krul & Peters, 2023). Beide Kamervragen hadden een negatieve insteek ten aanzien van het protest. Dit bevestigt het vermoeden dat Kamervragen slechts zelden direct verwijzen naar specifieke protesten en veel vaker breder thematisch zijn ingestoken.

De tweede check richtte zich op Kamervragen die wél expliciet termen als ‘demonstratie’, ‘demonstrant’ of ‘protest’ bevatten. Hiervoor selecteerde ik alle vragen waarin deze woorden voorkwamen (n=87) en voerde ik een kwalitatieve inhoudsanalyse uit. Hieruit bleek dat slechts 10 van de 87 vragen daadwerkelijk ingingen op de inhoudelijke eisen of motieven van de protesten. De meerderheid van de Kamervragen was juist gericht op de vorm van het protest (bijvoorbeeld over overlast of verkeershinder, 23 vragen) of op de wijze van politieoptreden (28 vragen). Ook gingen er opvallend veel vragen over buitenlandse protesten (15 vragen), zoals het hardhandig neerslaan van protesten in India en Iran. Deze dominantie van vorm- en ordenvraagstukken illustreert dat het parlementaire debat rond protesten vaak wordt gevoerd in termen van openbare orde en veiligheid, en minder over de inhoudelijke politieke of maatschappelijke boodschappen die demonstranten naar voren brengen.

Deze bevindingen ondersteunen de thematische focus die ik in mijn onderzoek hanteer: de relatie tussen protesten en politieke aandacht wordt in deze studie niet opgevat als een directe

politieke respons op het protest zelf, maar als een breder proces van thematische agendering. De geringe directe verwijzingen naar protesten in Kamervragen, en het feit dat inhoudelijke aspecten van protesten zelden aan bod komen, wijzen erop dat de politieke respons niet zozeer bestaat uit een reactie op het protest als gebeurtenis, maar eerder uit een indirecte verschuiving van aandacht naar thema's die door protesten zijn geagendeerd. Daarmee versterken deze analyses de legitimiteit van mijn keuze om de nadruk te leggen op thematische aandacht in plaats van op directe respons.

4.6.Discussie

Dit onderzoek had tot doel inzicht te verkrijgen in de mate waarin protesten in Nederland aanleiding geven tot parlementaire aandacht, en welke factoren deze relatie beïnvloeden. Op basis van twee regressieanalyses van protesten en Kamervragen in de periode 2020–2024 blijkt dat protesten niet vanzelfsprekend leiden tot parlementaire respons. De resultaten laten verder zien dat thematische en institutionele factoren een belangrijke rol spelen in welke protesten wel aandacht genereren voor een bepaald onderwerp, en welke niet. In die zin laat deze studie zien dat de Tweede Kamer geen neutrale ontvanger is van publieke signalen, maar selectief en strategisch omgaat met protest als input in het beleidsproces.

Deze resultaten sluiten deels aan bij het agenda-setting raamwerk (zoals Kingdon, 1984; Baumgartner & Jones, 1993), dat stelt dat maatschappelijke signalen invloed kunnen hebben op politieke aandacht. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat die invloed wordt gefilterd door institutionele en thematische factoren, wat aansluit bij meer recente inzichten over thematische responsiviteit en politieke kansstructuren (Chaqués Bonafont & Palau, 2011; Koopmans & Statham, 1999). Daarmee biedt dit onderzoek een aanvulling op de literatuur door te laten zien dat protesten vooral effectief zijn wanneer zij aansluiten bij politieke prioriteiten en strategische openingen.

Tegelijkertijd kent dit onderzoek een aantal beperkingen. Ten eerste is de gebruikte maat voor media-aandacht omwille van uitvoerbaarheid binair gecodeerd: het meet de aanwezigheid van een protest in een nationale nieuwsbron. Deze operationalisatie houdt geen rekening met de intensiteit, duur of toon van de berichtgeving, waardoor mogelijke variatie in de impact van media-aandacht buiten beschouwing blijft. Een meer genuanceerde mediamaat, bijvoorbeeld op basis van frequentie of sentimentanalyse, of een operationalisering naar het voorbeeld van Walgrave en Vliegenthart (2012) zou tot andere inzichten kunnen leiden.

Daarnaast richt dit onderzoek zich uitsluitend op protesten die geregistreerd zijn in de ACLED-database, waar een bias in kan bestaan naar grote, goed gedocumenteerde acties. Kleinschalige of lokale protesten kunnen wellicht ondervertegenwoordigd zijn, wat invloed kan hebben op de representativiteit van de steekproef. Ook de beperkte informatie over protestgrootte in deze dataset kan het effect dat dit heeft op het genereren van politieke aandacht verhullen.

Ondanks deze beperkingen draagt het onderzoek bij aan de wetenschappelijke literatuur door de relatie tussen protest en parlementaire aandacht systematisch en empirisch te analyseren in de Nederlandse context. Deze studie zien dat ook binnen het Nederlandse poldermodel institutionele factoren en thematische focus cruciaal zijn in het vertalen van publieke actie naar politieke respons. Daarmee werpt het onderzoek nieuw licht op hoe de representatieve democratie hier functioneert.

Voor vervolgonderzoek zijn er verschillende richtingen denkbaar. Ten eerste zou verdiepend kwalitatief onderzoek, bijvoorbeeld in de vorm van interviews met Kamerleden of hun beleidsmedewerkers, waardevol zijn om beter te begrijpen waarom bepaalde protesten wel of niet worden opgepakt door politici. Dit kan helpen om de strategische keuzes en percepties van politici inzichtelijk te maken, wat weer bijdraagt aan het verfijnen van theorieën over politieke responsiviteit.

Ten tweede is het aan te bevelen om in een volgende analyse een speciale focus te leggen op de rol van sociale media, die mogelijk een alternatieve route vormt voor agendering en zichtbaarheid buiten traditionele media om. Het is mogelijk dat nu zowel protestorganisaties als Kamerleden voornamelijk via sociale media communiceren met hun achterban, de traditionele verbinding tussen fysieke protesten, nationale media en Kamervragen wellicht sterk veranderd is ten opzichte van enkele decennia geleden. In de bestaande literatuur over dit onderwerp wordt dit echter vaak buiten beschouwing gelaten, wat nieuw onderzoek extra relevant maakt.

5. Conclusie

Samenvattend laat dit onderzoek zien dat protesten in Nederland tussen 2020 en 2024 in bepaalde gevallen aanleiding geven tot parlementaire aandacht in de vorm van Kamervragen, maar dat deze relatie sterk wordt beïnvloed door thematische en institutionele factoren. De

centrale onderzoeksvraag, in hoeverre protesten in Nederland leiden tot parlementaire aandacht, en welke factoren deze relatie beïnvloeden, kan daarmee genuanceerd worden beantwoord. Protesten hebben niet automatisch effect op het parlementaire debat; het zijn vooral de politieke relevantie van het protest en het institutionele momentum die bepalen of een protest politieke weerklank vindt.

In het geheel genomen laat dit onderzoek zien dat de weg van straat naar Kamer geen rechte lijn is, maar verloopt via selectieve filters van thematiek, timing en institutionele ontvankelijkheid. Voor wie politieke verandering via protest nastreeft, is het dan ook van belang niet alleen zichtbaar te zijn, maar vooral ook strategisch te opereren binnen de politieke logica van het parlementaire systeem. Het onderzoek onderstreept daarmee dat protesten niet alleen middelen zijn voor expressie, maar ook strategische instrumenten in het complexe spel van politieke agendering en beleidsbeïnvloeding.

6. Bronnenlijst

- ACLED. (2025). *ACLED Codebook, 2025*. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED). www.acleddata.com
- Aguilar, S., Santana, A., & Romanos, E. (2023). Electoral protest cycle: The influence of elections on protest participation. *Social Movement Studies*, 22(1), 45-63.
- Alkaya, M., Van Raan, L., Thijssen, J., Dassen, L., & Teunissen, C. (2023, 6 september). *Kamervragen over fossiele subsidies (2023Z14765)*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Geraadpleegd op 13 april 2025, van <https://www.openkamer.org/kamervraag/2023Z14765/>
- Andrews, K. T., & Edwards, B. (2004). Advocacy organizations in the U.S. political process. *Annual Review of Sociology*, 30, 479–506. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.30.012703.110542>
- Baumgartner, F. R., Breunig, C., & Grossman, E. (Eds.). (2019). *Comparative policy agendas: Theory, tools, data*. Oxford University Press.
- Baumgartner, F. R., & Jones, B. D. (1993). *Agendas and instability in American politics*. University of Chicago Press.
- Beyers, J., Eising, R., & Maloney, W. A. (2008). Researching interest group politics in Europe and elsewhere: Much we study, little we know? *West European Politics*, 31(6), 1103–1128. <https://doi.org/10.1080/01402380802370443>
- Bosi, L., & Uba, K. (2009). Introduction: The outcomes of social movements. *Mobilization*, 14(4), 409–415.
- Butcher, C., & Pinckney, J. (2022). The size paradox: Why larger protests may not lead to greater political concessions. *Journal of Politics*, 84(2), 567-581.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2021). *De Nederlandse economie in 2020*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/de-nederlandse-economie/2021/de-nederlandse-economie-in-2020?onepage=true>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022). *De Nederlandse economie in 2021*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/de-nederlandse-economie/2022/de-nederlandse-economie-in-2021?onepage=true>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023). *De Nederlandse economie in 2022*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/de-nederlandse-economie/2023/de-nederlandse-economie-in-2022?onepage=true>

- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). *De Nederlandse economie in 2023*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/de-nederlandse-economie/2024/de-nederlandse-economie-in-2023?onepage=true>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025). *De Nederlandse economie in 2024*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/de-nederlandse-economie/2025/de-nederlandse-economie-in-2024?onepage=true>
- Chaqués Bonafont, L., & Palau, A. M. (2011). Assessing the responsiveness of Spanish politicians to the priorities of their citizens. *West European Politics*, 34(4), 706–730.
<https://doi.org/10.1080/01402382.2011.572391>
- Dür, A., Bernhagen, P., & Marshall, D. (2015). Interest group success in the European Union: When (and why) does business lose? *Comparative Political Studies*, 48(8), 951–983.
<https://doi.org/10.1177/0010414014565890>
- Dür, A., & Mateo, G. (2016). *Insiders versus outsiders: Interest group politics in multilevel Europe*. Oxford University Press.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS Statistics* (4th ed.). SAGE Publications.
- Gamson, W. A., & Wolfsfeld, G. (1993). Movements and media as interacting systems. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 528(1), 114–125.
<https://doi.org/10.1177/0002716293528001009>
- Gillion, D. Q. (2013). *The political power of protest: Minority activism and shifts in public policy*. Cambridge University Press.
- Hutter, S., Kriesi, H., & Lorenzini, J. (2019). Social movements in interaction with political parties. In D. A. Snow, S. A. Soule, H. Kriesi, & H. J. McCammon (Eds.), *The Wiley Blackwell companion to social movements* (pp. 322–337). John Wiley & Sons.
<https://doi.org/10.1002/9781119168577.ch18>
- Jennings, W., & Saunders, C. (2019). Protest, media, and political agenda-setting: The dynamics of media coverage and issue salience. *Political Communication*, 36(3), 373–394. <https://doi.org/10.1080/10584609.2018.1498816>
- Kingdon, J. W. (1995). *Agendas, alternatives, and public policies* (2nd ed.). HarperCollins.
- Koopmans, R. (2004). Movements and media: Selection processes and evolutionary dynamics in the public sphere. *Theory and Society*, 33(3), 367–391.
<https://doi.org/10.1023/B:RYSO.00000038603.34963.de>
- Koopmans, R., & Statham, P. (1999). Political claims analysis: Integrating protest event and political discourse approaches. *Mobilization: An International Journal*, 4(2), 203–221.

- Kriesi, H., Koopmans, R., Duyvendak, J.W., & Giugni, M. G. (1995). *New social movements in Western Europe: A comparative analysis*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203501115>
- Krul, H., & Peters, W. P. H. J. (2023, 24 maart). *Kamervragen over het bericht 'MBO-scholen helemaal klaar met stakingen in streekvervoer: "Sommige klassen zitten maar halfvol"' (2023Z05180)*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Geraadpleegd op 26 mei 2025, van <https://www.openkamer.org/kamervraag/2023Z05180/>
- Mahoney, C. (2008). *Brussels versus the Beltway: Advocacy in the United States and the European Union*. Georgetown University Press.
- McAdam, D., & Su, Y. (2002). The war at home: Antiwar protests and congressional voting, 1965 to 1973. *American Sociological Review*, 67(5), 696–721.
<https://doi.org/10.2307/3088914>
- Meyer, D. S., & Minkoff, D. C. (2004). Conceptualizing political opportunity. *Social Forces*, 82(4), 1457–1492. <https://doi.org/10.1353/sof.2004.0082>
- Meyer, D. S., & Tarrow, S. (1998). *The social movement society: Contentious politics for a new century*. Rowman & Littlefield.
- NOS. (2024, 14 september). *Extinction Rebellion blokkeert A12 Den Haag, politie grijpt niet in vanwege staking*. <https://nos.nl/artikel/2537084-extinction-rebellion-blokkeert-a12-den-haag-politie-grijpt-niet-in-vanwege-staking>
- NOS. (2025, 25 januari). *190 XR-demonstranten aangehouden bij demonstratie bij A10 Amsterdam*. <https://nos.nl/artikel/2553215-190-xr-demonstranten-aangehouden-bij-demonstratie-bij-a10-amsterdam>
- NOS. (2025, 18 mei). *Massaal protest in Den Haag tegen Israël-standpunt kabinet rustig verlopen*. <https://nos.nl/artikel/2567762-massaal-protest-in-den-haag-tegen-israel-standpunt-kabinet-rustig-verlopen>
- Paternotte, J. (2025, 21 mei). *Kamervragen over het aangekondigde onderzoek naar de naleving van artikel 2 van het EU-Israël Associatieakkoord door Israël (2025Z10007)*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Geraadpleegd op 26 mei 2025, van <https://www.openkamer.org/kamervraag/2025D23065/>
- Raleigh, C., Kishi, R. & Linke, A. (2023). Political instability patterns are obscured by conflict dataset scope conditions, sources, and coding choices. *Humanities & Social Science Communications*, 10(1), 17-74. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01559-4>
- Tarrow, S. (2014) Contentious politics. In D. Della Porta, D. & M. Diani (eds.), *The Oxford Handbook of Social Movements*. Oxford: Oxford University Press, 86-107.

- <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199678402.013.8>.
- Tilly, C. (2017) From mobilization to revolution. In Castañeda, E. & C. Schneider (eds.) *Collective Violence, Contentious Politics, and Social Change*. Routledge.
<https://doi-org.ezproxy.leidenuniv.nl/10.4324/9781315205021>
- Tilly, C., & Tarrow, S. (2015). *Contentious politics* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Teunissen, C. (2025, 21 mei). *Kamervragen over genocide in Gaza (2025Z09991)*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Geraadpleegd op 26 mei 2025, van <https://www.openkamer.org/kamervraag/2025Z09991/>
- Van Benthem, D., Bosma, F., Dequeker, S., Ten Klooster, D., Polm, S. (2023). *Demonstratierecht in de knel*. Platform Investico. <https://www.platform-investico.nl/onderzoeken/onderzoek-demonstratierecht-in-de-knel>
- Van der Lee, T., & Kröger, S. (2023, 17 februari). *Kamervragen over het afbouwpad van fossiele subsidies (2023Z02932)*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Geraadpleegd op 13 april 2025, van <https://www.openkamer.org/kamervraag/2023Z02932/>
- Vliegthart, R., Walgrave, S., Wouters, R., Hutter, S., Jennings, W., Gava, R., Tresch, A., Varone, F., Grossman, E., Breunig, C., Brouard, S., & Chaqués Bonafont, L. (2016). The media as a dual mediator of the political agenda-setting effect of protest: A longitudinal study in six Western European countries. *Social Forces*, 95(2), 837–859.
<https://doi.org/10.1093/sf/sow075>
- Walgrave, S., & Vliegthart, R. (2012). The complex agenda-setting power of protest. *Political Communication*, 29(3), 301-320.
- Weisskircher, M., Hutter, S., & Borbáth, E. (2023). Riding the wave: How mass protests shape political party strategies. *West European Politics*, 46(1), 99-121.
- Wilders, G. (2020, 4 juni). *Kamervragen over de demonstratie van afgelopen maandag (2020Z10104)*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Geraadpleegd op 26 mei 2025, van <https://www.openkamer.org/kamervraag/2020Z10104/>
- Wouters, R., & Walgrave, S. (2017). Demonstrating power: How protests persuade political representatives. *American Sociological Review*, 82(2), 361-383.
<https://doi.org/10.1177/0003122417690325>
- Wouters, R., Lefevere, J. (2023). Media attention cycles and protest agenda-setting: Discursive opportunities in media coverage. *Journal of Communication*, 73(2), 215-233. <https://doi.org/10.1093/joc/jqad001>

- Wouters, R., Sevenans, J., & Vliegenthart, R. (2021). Selective responsiveness: Political parties' reactions to protest and media signals. *Party Politics*, 27(4), 586-597.
<https://doi.org/10.1177/1354068819888854>
- Wouters, R., Staes, L., & Van Aelst, P. (2023). Politicians' responsiveness to street protest on social media: Who reacts and how? *New Media & Society*, 25(1), 110-129.
<https://doi.org/10.1177/14614448221199396>